

Édouard Louis

Kollapsen

Översättning
Marianne Tufvesson

WAHLSTRÖM & WIDSTRAND

Av Édouard Louis har tidigare utgivits:
Göra sig kvitt Eddy Bellegueule (2015)
Våldets historia (2017)
Vem dödade min far (2019)
En kvinnas frigörelse (2022)
Att förändras: en metod (2022)
Monique flyr (2025)

Citatet av Joan Didion är hämtat ur *Ett år av magiskt tänkande*
i översättning av Ulla Danielsson (Bokförlaget Atlas, 2005).

Dikten av Catullus är hämtad ur *Dikter om kärlek och hat* i
översättning av Gunnar Harding och Tore Janson (Wahlström
& Widstrand, 2007).

Citatet av Jamaica Kincaid är hämtat ur *Min bror* i översättning
av Niclas Nilsson (Tranan, 2018).

Wahlström & Widstrand
Box 3159, 103 63 Stockholm
www.wwd.se | info@wwd.se

Originalalets titel: *L'effondrement*
Copyright © Édouard Louis, octobre 2024
All rights reserved.
Omslag: Nina Ulmaja
Omslagsbild: Tinnakorn Jorruang/Istockphoto
Tryckt hos ScandBook, EU 2026
Första tryckningen
ISBN 978-91-46-24278-9

När jag fick beskedet att min bror var död kände jag ingenting, varken sorg, förtvivlan, glädje eller tillfredsställelse. Jag reagerade på nyheten som man kan reagera på upplysningar om dagens väder, eller som när man hör någon okänd person avhandla sin eftermiddag på stormarknaden. Jag hade inte träffat honom på nästan tio år. Jag ville inte träffa honom mer. Vissa dagar försökte min mor få mig att ändra uppfattning, i tvekande tonfall, som om hon var rädd att reta upp mig eller orsaka konflikt mellan oss:

– Du vet bror din, du kanske borde ge han en chans... jag tror han skulle bli glad då. Han pratar ofta om dig...

Jag avbröt henne bryskt, det var inte likt mig att bemöta henne så bryskt och jag hade aldrig vågat göra det i något annat sammanhang; jag sa att jag inte ville höra talas om honom mer och att det beslutet var slutgiltigt; oftast gjorde hon ett nytt försök och provade med något annat:

– Fast jag sa ju till han att träffar du din lillebror får du inte tjata om det som varit och gammalt tjafs. Du lämnar han i fred. Och det lovade han mig. Han lovade att inte prata om det som varit...

När jag inte svarade planade hennes röst ut och dog i tystnaden och hon tittade ner i golvet innan hon övergick till att tala om annat, överdrivet entusiastiskt, med för hög röst, och jag förstod att hon talade på det viset för att dölja att hon blev generad över sitt misslyckade medlingsförsök och min plötsliga aggressivitet – jag är ledsen att jag gjorde henne illa, kanske borde jag ha ansträngt mig ännu en gång, men kanske är det också så att det jag nu säger bara kan sägas eftersom det är för sent, kanske kan man bara vara verkligt och uppriktigt ledsen när det väl är för sent, jag vet inte.

Jag fick dödsbudet en tisdag några minuter efter att jag hade vaknat. Det var en mulen och kylig dag, imman på fönstren gjorde himlen utanför suddig; jag låg och läste och såg på mobilen att min mor hade ringt flera gånger, det var för tidigt på dagen, jag hade ingen lust att prata men hon ringde gång på gång, tills jag började tänka att något allvarligt eller åtminstone viktigt hade hänt – en diffus känsla, som en molande ordlös föraning. Först när min lillebrors namn kom upp på mobilskärmen blev jag säker på att det hade hänt något utöver det vanliga.

Jag tänkte på en olyckshändelse, ett dödsfall – och hade rätt.

Jag tryckte på svara; min mor snyftade. Hon sa att sjukhuset gjorde sig redo att koppla bort honom – min bror – från respiratorn, att maskinen var det enda som höll honom vid liv; maskinen fick hjärtat att slå i en död kropp.

Kvällen innan hade han blivit hittad av kvinnan han varit tillsammans med i flera år, liggande kollapsad och medvetslös på golvet i sin lägenhet, som ett döende villebråd, som ett djur. Hans kropp låg på golvet därför att hjärtat hade slutat slå. När han sedan blivit körd till sjukhuset konstaterade läkarna att också levern hade slutat fungera; och njurarna, njurarna var nedsatta och kunde inte fylla den uppgift de var ämnade för. Nedbrytningen av kroppens organ hade inletts alltför tidigt och redan pågått i flera år, månaderna innan hade han varit ett antal vändor på akuten och olika sjukhus, och nu var allt hopp ute, den senaste kollapsen var en för mycket. Läkarna berättade för min mor att hjärnan till följd av hjärtstoppet varit utan syre i flera minuter och därför hade skadats, som om den på flera ställen hade slocknat, lite som när rummen i en lägenhet ett efter ett släcks ner, eller som om den – hjärnan och därmed också han – hade krupit in i sig själv och oåterkalleligen förtvinat.

Även om han överlevde, sa läkarna, även om han överlevde skulle han inte längre kunna gå när han vaknat upp, inte längre kunna tala. Mannen som vände sig till min mor och förklarade dessa saker sa att det inte var allt, att man utöver dessa problem hade upptäckt en allvarlig cancerform i hans mage, en stor svulst som hade spritt sig, något som märkligt nog inte hade upptäckts tidigare.

När jag talade med min mor i telefon sa hon att min bror var svullen och blårod i ansiktet där han låg på intensiv; min bror var tekniskt sett död, sjukhuset kunde försöka hålla honom vid liv ytterligare en tid men

nu fanns ingen tvekan, allt var över, min mor ringde mig för att berätta att hon snart tänkte ge läkarteamet tillåtelse att stänga av respiratorn. Han var död men bara hon hade rätt att låta honom dö. Han var trettioåtta år.

*Han var död men bara hon hade rätt att låta honom dö.
Han var trettioåtta år.*

*Han var död men bara hon hade rätt att låta honom dö.
Han var trettioåtta år.*

EPISOD NUMMER 1

En kväll, långt före kollapsen, hade min bror försökt ta sig upp till ytan.

Han kom tillbaka.

Han var bara strax över tjugo men hade redan varit borta flera månader, och när vi nu hade hans kropp framför oss kändes den redan främmande.

Han kom och ställde sig mitt i rummet där vi satt och åt middag med teven på, min far hade fjärrkontrollen i handen, min mor serverade mat, och med blicken i golvet sa han:

– Nu så. Jag har fixat nåt.

Tystnad.

Min bror upprepade: ”Jag har fixat”, och samtidigt som han sa de orden drog han fram en bit halvgenomskinligt plastat papper ur fickan, både matt och glansigt, på vars ena sida det stod något som jag inte kunde läsa. Hans blick gick till pappret i sin hand, sedan till oss, och tillbaka till pappret, dröjde där en lång stund, innan han slutligen meddelade oss att han hade fått jobb i en slakteributik i närmaste större stad. Han förklarade: några dagar tidigare hade han mer eller mindre av en slump

gått in i butiken, där han bekantat sig med chefen, och chefen hade genast fattat tycke för honom, så pass att han erbjudit sig att anställa min bror när han förstod att denne letade jobb, utan att egentligen veta vem han var.

Min bror sa att han snart skulle få lära sig ett nytt yrke, som krävde speciella färdigheter, en teknik som inte vem som helst kunde bemästra, men som han skulle bemästra. Han skulle ha något som andra inte hade, det framhöll han, han skulle kunna stycka en djurkropp, förvandla ett dött djur till en köttbit som fick det att vattnas i munnen på alla som passerade framför slakteributikens skyltfönster, ur en död kropp skulle han kunna utvinna de mest eftertraktade styckningsdetaljerna, det klarar ingen, men han, ja, han skulle klara det, detta berättade han för oss, och en dag skulle han rentav starta eget och öppna en egen slakteributik – det var ingen hejd på det hela nu, han babblade på – han skulle öppna eget för att sedan i sin tur överföra sin unika yrkeskunskap till andra, han skulle bli utsedd till den bästa yrkesarbetaren i Frankrike och som belöning vinna en pokal, kanske skulle han bli inbjuden till andra länder för att lära ut sina färdigheter till andra, vem vet, ut och resa skulle han; allt detta berättade han för oss. Min bror hade alltid haft en tendens att sikta högt, alla hans drömmar var stora, aldrig små, aldrig drömde han den sortens små drömmar som de flesta människor väver till vardags, om att hitta ett litet hus, köpa en bil för att göra söndagsutflykter, nej, det enda han drömde om var berömmelse, och jag tror att det var hans högtflygande drömmar och glappet mellan

deras höjder och alla hinder han mötte i livet, eländet, fattigdomen, Nordfrankrike, hans öde, jag tror att det var alla dessa krockar som gjorde honom så olycklig.

Drömmarna gjorde min bror sjuk.

Jag var bara tretton, men när han dök upp i köket med pappersbiten i högsta hugg förstod jag att han ville ta revansch för vad min far och andra tyckte om honom.

Han visste att han i våra kretsar sågs som en odugling – det ordet användes ofta om honom, eftersom han saknade jobb och hittills inte på allvar ansträngt sig för att hitta ett, eftersom han redan haft problem med polis och rättsväsen, alldeles för ofta för en tjugoårig pojke, eftersom han tog droger; min bror visste hur snacket gick om honom när han inte var med, och när han den här kvällen kom tillbaka såg och anade jag, så ung jag var, att han använde sig av jobbet han blivit lovad för att visa dem att de haft fel.

Han räckte fram pappersbiten till min far, och min far tog emot den. Vid det laget hade alla inklusive jag förstått att det var den sortens plastade omslagspapper som slaktare har när de slår in kött. I några sekunder synade min far pappret med rynkade ögonbryn, kände på den prasslande plastytan för att sedan lämna tillbaka det till min bror, utan ett ord. Min bror tog emot pappret utan att förstå varför reaktionen uteblev, varför det var så tyst, varför ett så avgörande tillkännagivande följdes av ingenting, och när tystnaden höll i sig och därmed också min brors förvirring, brast min far ut i en lång och ljudlig skrattsalva.

Han gav ifrån sig ett långt frustande skratt som fyllde hela rummet och sa, jag minns det tydligt och kan fortfarande återkalla känslan av att sitta där i köket, mitt varma ansikte när min far sa: Men driver du med mig eller? Inbillar du dig att jag ska tro på en odugling som dig som aldrig fått tummen ur röva? En nolla som dig? Inbillar du dig att jag ska tro dig bara för att du tatt med en papperslapp som jag hade kunnat få från vem som helst? Du tror tydligen att jag är helt jävla blåst? Tror du jag är så korkad att jag inte kan skilja mellan en papperslapp som vem som helst kan få tag på vart som helst och ett anställningskontrakt? Far åt helvete – och så vände han sig om mot teveskärmen. Han fortsatte titta på sitt program som om ingenting hade hänt, som om min bror aldrig hade dykt upp.

Jag minns inte längre hur min bror reagerade. Jag minns inte om han protesterade, om han försvarade sig med att skrika eller bara blev stående och tittade på pappersbiten i sin hand utan att säga något, tyst och moloket.

Min far misstog sig. Den dagen min bror kom och meddelade nyheten kunde vi inte säkert veta, men numera vet vi att han talade sanning, en vecka senare skulle han börja arbeta i den där slakteributiken – innan han fick sparken på grund av sina alkoholproblem och för att han ständigt kom sent, så var det ju, men det är en annan historia, just den kvällen hade han inte ljugit.

Jag minns: han gick sin väg utan ett ord – tror jag. Vi visste inte vart han tagit vägen. Efter någon timme ringde han min mor. Han grät. Han sa att han låg över ett järnvägsspår och väntade på att bli påkörd av ett tåg, han ville dö. Han sa åt vår mor att lyssna noga på tystnaden runtomkring, den man hör på landsbygden vid ett järnvägsspår, trädens tystnad om natten, den fuktiga jordens tystnad. Han trodde att hon skulle stötta honom, att hon skulle stå på hans sida, ofta var hon mindre hård mot honom än min far, men hon bara teg medan min bror pratade, och min far brast i skratt igen, *Jaså minsann, och nu ska han ta livet av sig också, mycket ska man höra, jamen lycka till med självmordet då, vi ses.*

Och de lade på luren.

Senare berättade min bror att hans liv aldrig blev sig likt efter den händelsen. Han sa att scenen med slaktarpappret ytterligare hade förvärrat Såret han led av, och därmed också, tror jag, det han såg och ända sedan begynnelsen alltid hade sett som kärnan i sitt liv.